

Citation:

J.Ph. Vogel, Levensbericht S. Lévi, in:
Jaarboek, 1935-1936, Amsterdam, pp. 255-259

LEVENSBERICHT

VAN

SYLVAIN LÉVI

(28 Maart 1863—30 October 1935)

Door het overlijden van Sylvain Lévi, buitenlandsch lid dezer Akademie, verliest de wetenschap van het Oosten een harer beste vertegenwoordigers. Zijn dood was het einde van een lang en arbeidzaam leven, gewijd aan de studie van de beschavingsgeschiedenis van het oude Indië. De werkzaamheid van dezen genialen Franschen geleerde strekte zich inderdaad nog veel verder uit dan dit toch reeds zoo uitgebreide gebied.

Sylvain Lévi was niet alleen vertrouwd met Sanskrit en Pali, hij was tevens kenner van het Chineesch en Tibetaansch. Zijn eerste groote werk „Le Théâtre indien”, in 1890 verschenen, lag uitsluitend op Indisch terrein. In dit standaardwerk behandelde Lévi op grondige wijze niet alleen de in Sanskrit en Prākrit geschreven tooneellitteratuur, maar ook de Sanskrit-werken, waarin de theorie van het Indische tooneel wordt behandeld.

Maar weldra richtte zich zijn belangstelling vooral op het Boeddhisme en wel in het bijzonder op dien lateren vorm, dien men gewoonlijk aanduidt met den naam Mahāyāna. Lévi volgde hier een traditie, door Eugène Burnouf gevestigd en door Emile Senart op waardige wijze voortgezet. Maar de uitgebreidheid van zijn taalkennis stelde hem in staat om die groote voorgangers nog te overtreffen. Daarbij dienden hem de reizen, die hij tot driemaal toe naar het Oosten heeft ondernomen. Zijn drie verblijven in Nepal, eerst in 1898, daarna in den zomer van 1922 (April-Juli) en ten slotte in September 1928, moeten vooral worden genoemd.

Men weet, dat met het verdwijnen van het Boeddhisme uit zijn

geboorteland Indië ook de Sanskrit-werken, die op dien godsdienst betrekking hebben, nagenoeg geheel zijn te loor gegaan. Nagenoeg; want in het afgelegen koninkrijk Nepal in den Oostelijken Himalaya zijn nog handschriften van dergelijke teksten bewaard. Het is Sylvain Lévi geweest, die daar ter plaatse een aantal hoogst belangrijke geschriften heeft teruggevonden. Bij zijn eerste bezoek aan Nepal ontdekte hij den Mahāyānasūtrālamkāra van Asaṅga, een werk dat door Grousset wordt genoemd de allerbelangrijkste tekst van de school der Vijñānavādins. Later bij zijn tweede bezoek vond hij de Viṃśikā en Trimsikā van Vasubandhu. Onze kennis van de daareven genoemde idealistische school, ook Yogācāra genaamd, die van zoo overwegende beteekenis is geweest voor de Boeddhistische gedachte van de Middeleeuwen, hebben wij vooral te danken aan Sylvain Lévi. Hij heeft die teksten niet alleen ontdekt, maar ook uitgegeven en toegelicht.

Bij zijn tweede verblijf in Nepal maakte Lévi kennis met een Boeddhistisch Sanskrit-werk „Mahā-karmavibhaṅga”¹⁾, betrekking hebbend op de Indische karman- of vergeldingsleer, waarvan hij zes jaren later (Juli 1928) bij gelegenheid van zijn bezoek aan Java heeft kunnen aantonen, dat de inhoud is weergegeven in de 160 reliëfs voorkomend op den bedolven voet van den Baraboedoer. Op een bijeenkomst van het Oostersch Genootschap, in April 1929 te Leiden gehouden, heeft Lévi persoonlijk mededeeling gedaan van deze belangrijke ontdekking, die begrijpelijkerwijze hier te lande bijzonder de aandacht heeft getrokken. Ook voor de kennis van het Hindoeïsme op Bali is Lévi's bezoek aan Insulinde vruchtbaar geweest.

Aan dat bezoek was een langdurig verblijf in Japan voorafgegaan, waar Sylvain Lévi heeft medegewerkt tot de stichting van de Maison Franco-Japonaise, een instelling bedoeld om de samenwerking van Fransche en Japansche geleerden te bevorderen vooral bij de studie van het Boeddhisme. Van 1926 tot '28 was hij directeur van dat instituut. Het groote woordenboek „Hōbōgin,

¹⁾ In 1932 door S. Lévi uitgegeven met Fransche vertaling.

dictionnaire encyclopédique du Bouddhisme d'après les sources chinoises et japonaises", waartoe Lévi in overleg met den Japan-schen sanskritist Takakusu het initiatief heeft genomen en waaraan hij zelf heeft medegewerkt, is een vrucht van die samenwerking.

Dat Sylvain Lévi op zijn reizen ook Indo-China heeft aangedaan, en dat hij den arbeid van de Fransche School te Hanoi met warme sympathie volgde, behoeft nauwelijks vermelding. Het laatste geldt van het oudheidkundig onderzoek der Fransche archaeologen in Afghanistan, een land dat Lévi niet heeft bezocht. Een zijner laatste studies was gewijd aan Sanskrit-manuscripten gevonden in Boeddhistische monumenten te Bāmiyān en in Gilgit (Kashmir).

Behalve de reeds genoemde afzonderlijke werken, heeft Sylvain Lévi nog een groot aantal tijdschriftartikelen gepubliceerd, meest in het Journal Asiatique, waarin allerlei kwesties op het gebied van het Boeddhisme worden behandeld, steeds met buitengewone scherpzinnigheid en helderheid. Als voorbeeld noem ik alleen: „Autour du Bāveru-jātaka" (J.A. 1913).

Na den dood van Senart in Februari 1928 werd Sylvain Lévi, in October van dat jaar naar Frankrijk teruggekeerd na twee jaren afwezigheid, de aangewezen man om diens plaats in te nemen als voorzitter van de Société Asiatique. Wat zijn werkzaamheid op onderwijsgebied betreft, hij was sedert 1894 professor voor het Sanskrit aan het Collège de France; sinds 1923 voorzitter van de afdeling der godsdienstwetenschap aan de Ecole des Hautes Etudes.

Het is alsof de geest van Sylvain Lévi, die de ragfijne bespiegelingen der Indische Boeddhisten wist te volgen op haar vlucht uit de werkelijkheid der dingen naar een wereld van zuiver gedachte, behoefte had aan een tegenwicht. Hij vond dit in studies op het gebied van de oude geschiedenis en aardrijkskunde van Indië, waarbij hij juist achter het waas der vage berichten, in de Indische litteratuur verspreid, iets trachtte te grijpen van de zoo moeilijk te benaderen realiteit. Ook hierbij bewees zijn kennis der Chineesche bronnen hem groote diensten; maar daarnaast kwam hem ook zijn vertrouwdheid met de klassieken te stade. Want Lévi was blijk-

baar een goed classicus; zijn allereerste geschrift „*Quid de Graecis veterum Indorum monumenta tradiderint*” (1890) bewijst het. Zijn eerste studie op het gebied der Indische geschiedenis was getiteld „*Les missions de Wang Hiuen-Ts'e dans l'Inde*” (*Journal asiatique* 1900). Uit den titel blijkt reeds, dat hier de nauwkeurige Chineesche berichtgeving werd dienstbaar gemaakt aan het historisch onderzoek.

Zijn omvangrijkste historische werk is zijn boek „*Le Népal*” (1905-'08) in 3 deelen, waarin hij de geschiedenis van dat geheimzinnige koninkrijk vooral op grond van inscripties heeft behandeld. Later publiceerde hij nog „*Anciennes Inscriptions du Népal*” I-II (*Journal asiatique* 1904-'07). Er zouden nog een aantal tijdschrift-artikelen te noemen zijn, waarin Lévi zich met inscripties heeft bezig gehouden; het eerste van 1896 bevat aanteekeningen op die van Aśoka. In den regel houden zij verband met het Boeddhisme.

Maar het waren vooral kwesties op het gebied der oude geografie, die bij Lévi een bijna hartstochtelijke belangstelling wekten. De fantastische sprookjes der Indische litteratuur overeen te brengen met de sobere en hoogst zakelijke gegevens van Ptolemaeus en de keizerlijke annalen van China; het was geen gemakkelijke maar voor hem een hoogst aantrekkelijke taak.

Het is slechts een half jaar geleden, dat Lévi van die bijzondere belangstelling getuigde op een lezing, hier te Amsterdam door hem gehouden. Te Leiden hield hij toen een causerie over den inhoud der handschriften door Sir Aurel Stein te Niya in Chineesch Turkestan gevonden. Want ook die merkwaardige vondsten, sedert het begin dezer eeuw door Stein en anderen in Centraal Azië gedaan, boeiden hem buitengewoon. Voor Stein persoonlijk gevoelde hij groote vriendschap en bewondering. „*C'est un héros*” heb ik hem hooren zeggen.

Zij, die Sylvain Lévi persoonlijk hebben gekend, zullen vooral zijn getroffen door de groote levendigheid van zijn geest, zijn hartelijkheid en beminnelijken eenvoud. Dit alles berustte op een diepe en warme humaniteit. Uit Lévi's brieven blijkt, hoezeer hij leed onder de gebeurtenissen der laatste twintig jaren, niet alleen

gedurende den oorlog, toen hij zijn beide zonen naar het leger had zien vertrekken, maar ook in de jaren daarna. Lévi was Franschman en Jood, en hij stelde er een eer in dat te zijn, maar alle onverdraagzaamheid en nationale zelfverheerlijking waren hem een gruwel.

Ondanks zijn ontzagwekkende werkzaamheid, die zich allerminst tot de studeerkamer bepaalde, was hij steeds bereid anderen met raad en daad bij te staan. Vooral jonge geleerden en studenten vonden bij hem altijd een hartelijk gehoor. In de laatste jaren heeft hij zich ook buitengewoon veel moeite gegeven voor de uit Duitschland uitgewekenen, die zich in Parijs hadden gevestigd; zelfs ten koste van eigen gezondheid. In een brief van 28 Maart 1934 schreef hij mij: „Mon long silence a pu vous surprendre. C'est que j'ai passé un hiver terriblement surmené, avec pour finir un accès de grippe qui a failli mal tourner. Aussitôt sur pied, je suis parti à la campagne où je me repose dans un délicieux farniente.” En in dien zelfden brief schrijft hij: „Heureusement il reste encore le printemps, le soleil, les fleurs, le ciel bleu, et c'est assez pour donner goût à la vie”.

Bij zijn laatste bezoek aan ons land in de maand Mei van dit jaar scheen zijn gezondheid zich geheel te hebben hersteld. In den avond van 30 October, toen hij was uitgegaan om een vergadering van de Alliance Israélite Universelle, waarvan hij voorzitter was, bij te wonen, is plotseling het einde gekomen, zooals hij zelf dat had gewenscht.

Wij zullen Sylvain Lévi gedenken als een groot geleerde en een goed mensch.

J. PH. VOGEL